

Cíl: Účastník e-kurzu bude po přečtení následujícího výkladového textu schopen popsat systémový strukturální model učebnice, dále dokáže definovat a uvést příklady jednotlivých strukturálních prvků učebnice.

Strukturální analýza učebnice

Funkčně strukturální analýza učebnic se podílí na vzniku všeobecného strukturálního modelu učebnice. Realizace tohoto modelu významně přispívá k prohloubení teorie tvorby a hodnocení učebnic. K provedení analýzy je potřebné vytvořit logicky přesný systém klasifikačních kritérií tzv. strukturálních složek. Funkčně strukturální pojetí vychází z hierarchických vztahů mezi částmi/komponenty systému. Tyto komponenty uskutečňují pomocí svých specifických prvků plnění didaktických funkcí. Strukturální složku, stejně i strukturální komponentu, můžeme charakterizovat jako systém prvků, který je ve vzájemném vztahu s jinými složkami a komponentami téže učebnice, má přesně vymezenou formu a své funkce plní jen pomocí vlastních prostředků. Tzn., že máme uzavřený a integrovaný charakter všech strukturálních složek.

Obecný model struktury učebnice se skládá ze dvou primárních částí a to z **textové složky** a z **mimotextové složky**.

Nejdůležitějším kritériem rozboru strukturálních komponentů je jejich základní znak, dominantní funkce. Tato na první pohled jasná podmínka odhaluje v praxi některá úskalí. Předně se jedná o prolínání různých funkcí u jednotlivých prvků komponentů, můžeme na ně nahlížet z různých úhlů pohledu). Proto se při vymezení obecného modelu učebnice zdůrazňuje správné terminologické pojmenování prvků.

Hierarchii učebnice můžeme v nejobecnější podobě vyjádřit v následující posloupnosti: **učebnice - strukturální složka - strukturální komponenta - strukturální prvek**.

Obdobně jako typologizace funkcí učebnic, případně didaktických textů, se i rozbor strukturálních komponent dá nahlížet z různých hledisek. Mezi příklady těchto hledisek je možné uvést hledisko věcného obsahu, hledisko povahy a způsobu podání učiva, hledisko strukturálních prvků ad. V české pedagogice podaly vyčerpávající rozbor struktury učebnic především M. Bednařík, A. Wahla, V. Michovský, J. Průcha a J. Banýr. Pro evaluaci učebnic zavedl M. Bednařík důležitý pojem "**didaktická hodnota učebnice**". Ta se vypočítává jako proporce zastoupení strukturálních komponentů v učebnici v porovnání s maximálním možným zastoupením těchto strukturálních komponentů.

Význam strukturálně-analytických rozborů učebnic přispívá na jedné straně k propracování samotné teorie učebnice, na straně druhé vede k optimalizaci procesu tvorby a evaluace učebnice.

